

ПРАКТИКИ НА КОМУНИКАТИВНАТА
ТЕХНОЛОГИЯ ВЪВ ВУЗ:
ТРАДИЦИЯ И НОВАТОРСТВО

*Красимира Йонкова, Даниела Тасевска,
Елена Бораджиева*

METHODS OF COMMUNICATIVE TECHNOLOGIES
IN UNIVERSITIES: TRADITION AND INNOVATION

*Krasimira Yonkova, Daniela Tasevska,
Elena Boradjieva*

Abstract: The present material presents the vision of its authors about the functioning of the theory and method of communication in universities in Bulgaria. The social psychological analysis is oriented towards traditional and modern education strategies. Discussed are contemporary tendencies of the development and dynamics in human relations, distinct are the problems born of socio-cultural distancing. Argued is a proposal about the introduction of the method of neuro-linguistic programming in order to further communication skills. Presented is the experimental design of research, carried out by the author team with students in psychology.

Key words: communication technology, modern university, innovation, professional satisfaction

1. Ескиз от съвременната картина на комуникативната мрежа

Модерният свят, чиито феномени се генерират от глобализационните процеси, в никакъв случай не е по-лесен за живеене и по-елементарен за разбиране от предшествалите го социокултурни модели. Напротив. Той става и ще става все по-сложен, по-динамичен и по-неразбираем за мнозинството хора – защото времето им за размисъл и за противостояние на изкушаващите ги съблазни непрекъснато намалява. И все повече ще намалява.

Поради тази причина те все повече ще залагат на евристичните модели на мислене и поведение, търсейки пътища за улесняване на ежедневието си.

Наистина е човешки невъзможно да се обработи в цялост лавинния поток информация и в цялост да се рационализират разкритите възможности, за да се вземе най-правилното решение. Това означава, че тенденцията хората да бъдат превръщани в мишени на безотказна манипулация ще става все по-доминантна.

Повече от очевидно е ярката необходимост от задълбочено познаване на механизмите за социалнопсихологично въздействие и тяхното влияние върху комуникационните процеси. На всякакви равнища и във всевъзможни форми, включително и случващото се в образователната институция университет.

В дискурса на съвременната социокултурна ситуация са налице фактически основания да се приеме, че именно комуникацията е специфичната среда, оказваща решаващо въздействие върху позицията, активността и реализацията на хората. Измеренията на нейните дефинитивни параметри изглеждат сякаш безконечни. Тя е:

- информационен процес;
- непосредствен или опосредствен емоционално-рационален контакт;
- взаимовъзприемане и взаимодействие;
- отблъскване и противостояние;
- авторитаризъм, съподчиняване и психично заразяване;
- привличане и взаимно влияние.

Няма и не може да има социален живот, ако той не се изживява посредством съзнания, които са в отношение помежду си.

От дълго време тази проблематика е била и ще продължава да бъде предмет на много научни търсения, разкриващи психологичното разбиране на хармонията и дисхармонията в човешките взаимоотношения (Райков, 2010; Димитрова, 2010; Христов, Петев, 2009; 2008; Бондиков, 2007; Кулевски, 2007; Розенберг, 2007; Митева, 2006; Йорданов, 2006; Вацлавик, Бавелас, Джаксън, 2006; Гилфойл, 2004).

От древността до днес – в неговите изследователски и всекидневни параметри – въпросът за общуването, проблемът за културата на човешкото общуване, будейки удивление или раздражение, омайва мисълта. И всяко мислене през годините е трупало противоречиви оценки към опита да се намерят отговорите на най-прием-

ливите му интерпретации. Прагматизъм, лицемерие и користолюбие или нравственост, честност и човеколюбие. И сега, както и преди, доминира дискомфортът от бездната между тях.

Няма съмнение, че в процеса на развитието на социалния компонент в организацията на човешкия живот значителна част от традиционните комуникативни форми изчезва. Това е естествен резултат от отмирането на факти и явления, при чието съществуване е била възможна дадена форма. Не може да се отрече, че част от досегашните модели на взаимодействие губят своята жизненост, задушена от експанзията на редица фактори:

- бързопреходна динамика на социалните условия;
- нарастване на общата и специалната култура на мнозинството от населението;
- интеграция и диференциация в областите на професионалната квалификация;
- разширяване на кръгозора и комуникативните възможности на хората;
- нарастване на абстрактно-теоретичните компетенции за анализ, синтез, обобщение и оценка на разнородни стимулни агенти.

Очертава се перспектива именно в условията на днешното отворено информационно общество пред прагматичното съзнание да се възправят за разрешаване все по-сложни и многоизмерни проблеми. Съперничеството и конкурентното развитие на младите хора в това общество поставят качествено много по-отговорни задачи пред управляващите и управляваните, пред обучаващите и обучаваните, пред властта на институциите и властта над институциите.

Най-общата констатация е: извършват се изменения, непрекъснато, във всички области, с все по-нарастващо ускорение. Реформират се учреждения, институции, икономика, политика, идеология, възпитание, образование, професия и наука. Заплахата е, че повече от всякога в тази необичайна многостранност, широта и универсалност на комуникативните връзки отсъства естествената близост между хората и искрената взаимност в общуването им (виж подробно Йонкова, 2015).

Отчужден и все повече убеден в мрачната житейска „мъдрост“, че собственото щастие се изгражда върху нещастieto на

другите, човекът – особено младият – все повече се обезкуражава,хващайки себе си като марионетка, изгубена сред „загрижени“ за него институции и придвижвана от безличните (бездушни и формални) отношения на техните функционери. В приобщаването си към големия социален свят, той е принуден да следва техните правила, които обаче не задават значенията на неговия малък индивидуален свят. А пребиваването в свят, който човекът – особено младият – не може да съотнесе към себе си – води до преживяването на криза в интерпретацията на този свят.

Обикновено се приема, че „лесно може да се избяга от действителността, но в същност няма нищо по-трудно“ (Ортега-и-Гасет, 1984, с. 240). Човек живее не само с индивидуалния си живот, но винаги и с живота на социализиращите го институции, общество и епоха. С различна степен на осъзнатост и в различни форми той знае, че съдбата му е свързана с тази на общността му: преуспява заедно с нея или се проваля заедно с нея.

Но въпреки това, както прозорливият Платон деликатно го е изрекъл – още в древността, но с валидност и в модерността – „макар човек често да знае, че злините са лоши неща, все пак ги върши, при все че му е възможно да не ги върши. И, обратно, макар и да познава добрите неща, не иска да ги върши“ (Платон, 1982, с. 88). Тази „истина“ дотолкова се е сраснала с масовото световъзприемане, че волно или неволно се приема несъмнено.

Следователно живеещият в XXI век човек, търсейки благополучието си, е изправен пред необходимостта да разгадае нишките, които го свързват с другите в собствената му същност – за да бъде, за да намери място в общността си и да реализира себе си в съответствие със собствените си цели, но и нейните ценности. Макар че знае за своята принадлежност към днешните социални обединения, той не разбира каква е ролята му в тях и до какво се свеждат отговорностите му там.

Ето защо съвременният човек – повече от всякога досега – страда и се оплаква от отчуждението, безразличието, самотата. Усеща се не като принадлежащ, а като манипулиран от анонимните сили и безличните структури на институционалните йерархии, не рядко поглъщащи в себе си спонтанния и свободен творчески порив.

Крайното социокултурно отчуждение е опасно – особено за младите хора – не само в открито циничната си изява в лицето на бездушния бюрократичен апарат на организациите и институциите; то е не по-малко опасно в преобразените си, прикрити и сублимирани форми на конформисткия стил на мислене и поведение. Всяко отклонение от „общоприетото“, всеки почин за промяна и внасяне на нещо ново в социалното взаимодействие – се интерпретира от конформното съзнание като антимеритна и даже антисоциална проява.

Общият извод, който се налага е, че динамиката на социокултурното развитие формира особен тип напрегнати отношения. Вече не става дума толкова за различни стилове на живот, различни култури, различни ценностни системи и световъзприятия. Днес дори само в рамките на една общност (каквато е академичната, например) се появяват такива страсти, различия и претенции, че нерядко базисните ценности на институцията се оказват неадекватни на функционирането ѝ. Резултатът е „евтина и неискрена сантименталност“, при която „фалшивата маска на лицето... убива дружелюбието“ (Фром, 1992, с. 196; 197).

Подобна „култура“ на общуването тласка към обедняване на ценностния смисъл; застрашава не само нравствените норми и изисквания за приличие, но и същностните качества на човешката автентичност. Стара истина е, че всяка социална система – за да поддържа своето единство и равновесие – се нуждае от възпроизвеждане на натрупания опит и регенериране на структурите си. Заедно с това обаче – за да бъде жизнена и развиваща се – тя не в по-малка степен се нуждае от критична преоценка и обновление на комуникативните си взаимодействия в техните социалнопсихологични параметри.

От казаното дотук може да се обобщи, че изборът на поведенчески модел не е резултат само и единствено на някакви психологични особености на личността; изборът е следствие и на определени формиращи и моделиращи въздействия от страна на съответната институционална организация, обуславяща ритъма в битността на членовете ѝ.

Висшите училища в България имат ясно формулирани образователни и научноизследователски цели, което обуславя очаквания за добра организация, качество и контрол върху постигането им. Това,

което научихме през времето на продължаващите процеси на реформи и трансформации на системата, е да оцеляваме. Наличието на умения за конкурентна способност в условията на пазарната икономика предявява обаче по-специални изисквания към специалистите с висша квалификация. Те трябва да бъдат обучени не само в основните характеристики на професиите им, но и в умения да анализират самостоятелно промените, откривайки най-креативните решения.

Отключването (също и реализацията) на творческия потенциал е свързано с умствения синтаксис на човека. Точно този вид синтаксис, подобен на код, е начинът, по който хората организират мислите си. С други думи, как най-ефективно да постигат желаните от тях резултати в процеса на общуването си един с друг.

Проблемът е, че различните индивиди използват различни кодове, различни умствени синтаксиси. Активен метод за дешифриране на кодовете и моделиране на най-добрите човешки качества на комуникаторите е невро-лингвистичното програмиране.

Методът на НЛП и съпътстващите го технологични практики е иновативен път за усъвършенстване на комуникативния процес в неговите междуличностни, но и институционални измерения, включително и висшите училища. Осмислянето на самото наименование на метода разкрива семантиката му в единството на трите концепта:

- невро – отнасящо се до човешкия мозък, до разума и начина на организация на когнитивния живот;
- лингвистично – отнасящо се до езика като комуникативно средство за себеизразяване и взаимодействие с другите;
- програмиране – отнасящо се до процеса на моделирането, включващо серии повтарящо се поведение в различни ситуации от всекидневието на човека.

Макар и щрихован, този анализ осветлява логиката, че НЛП-методът обхваща мисленето, преживяванията и взаимоотношенията, на практика ползвани за разработване на линия на поведение, повишаваща задоволството и осигуряваща благополучие на човека. Методът разкрива как езикът – в неговите вербални и невербални форми – влияе върху менталната и емоционално-чувствената система. Умението да се общува, но и да се прави каквото и да е в живота, се основава именно на способността за управление на собствената нервна система.

Към настоящия ден се приема за факт, че в съзнанието навлиза непрекъснат поток от желания и потребности, всяка от тях подлежаша на интерпретация като „гещалт“ (възприятие в смисъл на първично качество на съзнанието). С други думи, гещалтът може да се разглежда като „фигура“ или „фокус“, появяващи се върху недиференцирания фон на преживяванията. Функционално (психосоматично) здравият организъм се мобилизира да посрещне всяка потребност, установявайки контакт с аспектите на средата, които са най-подходящи за задоволяване на потребността или за постигане на желанието. По този начин се възстановява равновесието на организма и се преживява психологично благополучие (Алдер, Хедър, 2005).

Ето защо НЛП изучава как хората общуват със самите себе си по начин, който реализира оптимално продуктивни състояния и така създава най-голям брой възможности за избор на поведение и комуникация.

Възприемането, разбирането и практикуването на НЛП несъмнено помага на участниците в комуникативния процес:

- за подобряване на способността за убеждаващо въздействие;
- за поддържане на устойчиво положителна мисловно-чувствена нагласа в отношенията с другите;
- за засилване на волевия самоконтрол;
- за прекратяване на нежелани стилове на общуване и привични форми на поведение.

Технологията на НЛП осигурява на комуникаторите систематизирана програма за насочване на когнициите, като ги учи да управляват не само собствените им душевни състояния, но и социалнопсихологичния профил на взаимодействията им. На практика това е познание, което казва на хората как да мислят, преживяват и говорят, за да се случват желанията им.

Точно затова тук се предлага дръзката, но реалистична идея за обсъждане на възможности и разработване на конкретни форми за въвеждане във висшите училища на обучение в комуникативни умения по метода на невро-лингвистичното програмиране – съобразно спецификата на направленията по специалности и съобразно структурните йерархии на административното управление. Естествено – и според желанието за участие на академичния състав, разно-

образен по заемани социални роли и упражнявани статуси, но единен в придържането си към ценността на качественото образование.

Както в когнитивен, така и в емоционален аспект, НЛП е иноваторска технология за усъвършенстване на личностния растеж и нова формула за постигане на психологично благополучие. Методът успешно повлиява комуникативния процес на всички равнища, защото на практика се занимава с изграждането на хармония и доверие между хората, като ги учи:

- как да променят емоционалните си състояния, постигайки автентична Аз-изразеност;

- как да надскочат несправедливостта на предразсъдъчните си убеждения и лицемерието на конформистките си постъпки;

- как да визуализират не в конфликт, а в единство различните си Аз-образи (социални роли) в представата за себе си;

- как да формират умения за водене на преговори и постигане на споразумения по формулата „Аз и Другите”, а не по формулата „Аз срещу другите”;

- как да разкодират паралингвистиката в посланията на тялото, упражнявайки се мисловно и поведенчески;

- как да използват съзнателно обучението си в конкретни епизоди на реалния си живот;

- как да разбират скритите и външни прояви на чувствата: собствените си и на хората, с които влизат в контакт;

- как да разпознават вътрешния свят на човека срещу себе си, определяйки силните и слабите страни на психологичния му личностен профил;

- как да блокират усещанията си за несигурност и малоченност, които генерират перманентна тревожност и фалшиво компенсаторно поведение;

- как да престанат да бъдат неудовлетворени от постигнатото в живота си и да харесват самите себе си (респективно и другите) повече;

- как да регулират преживяванията си за неутрализиране на фрустрирано, гневно или конфликтно поведение;

- как да се преборват с измислените си страхове и дефицити на доверие към себе си;

– как да развият собствените си ментални, чувствени и волеви ресурси, за да освобождават реализацията на неподозирани в себе си скрити таланти;

– как – осланяйки се на честността на духа си – да поддържат ведро настроение и откритост в отношенията си с другите.

В НЛП-метода свободно, даже еkleктично, се ползват множество техники от различни психологични школи. Именно това го прави универсален, но и достъпен психологичен инструмент за изграждане на собствени комуникативни стратегии за постигане на така желаната удовлетвореност от взаимодействията, формиращи профила на съвременната институция университет.

Предвид изложените по-горе теоретични аргументи относно актуалността на проблема за комуникативната технология във ВУЗ, екипът на проект “Практики на комуникативната технология на обучението във ВУЗ” – проф. д-р Даниела Христова Тасевска, проф. д-р Красимира Александрова Йонкова и доц. д-р Елена Атанасова Бораджиева осъществи работни срещи и изследователска програма на терен, с представители на академични институции у нас и в чужбина (гр. София и гр. Будапеща, Унгария за периода 29.IX – 7. X.2014 г.)

Целта на изследователската програма на терен беше да се проучат практики на комуникативната технология на обучението във ВУЗ, по специалността „Психология” в университетите:

1. СУ „Климент Охридски” и Военна академия „Г. С. Раковски”, съответно във Философски факултет, катедрите по психология и Факултет „Национална сигурност и отбрана”, катедра „Лидерство”.

2. ELTE – университет, Факултет по педагогика и психология и Институт по психология, гр. Будапеща.

Пътуването се осъществи с автобус в рамките на Наредба № 9 за командировките в страната и чужбина.

Първата Работна среща с колегите от българските университети се състоя във Военна академия на 29.09.2014 г. от 15.00 ч. Бяхме приети изключително радушно и със заинтересованост по темата на проекта ни от страна на домакините.

Доц. Румяна Карева от катедра “Лидерство”, беше водеща на организираната среща с преподаватели от ВА. Обсъжданията

продължиха и на следващия ден – 30.09.2014 г., но този път наши домакини бяха колегите от преподавателския състав на спец. „Психология”, на ФФ, на СУ „Климент Охридски”, а именно: проф. д.пс.н. Иван Димитров, доц. д-р Соня Карабельова и гл. ас. Найден Николов, който е и докторант.

Въпросите, които обсъдихме с колегите, бяха свързани с комуникативните процеси при обучението във ВУЗ. Съдържателно дискусиата обхваща анализ на следните равнища на комуникативни практики:

- Вътрешноуниверситетско: администрация – студенти;
- Факултетско: деканско ръководство – студентска общност;
- Учебен процес: преподаватели – докторанти, студенти в ОКС – бакалавър и ОКС – магистър;
- Междунституционално: проучване на механизмите за осъществяване на институционално взаимодействие за обезпечаване на практическата подготовка на докторанти и студенти.

В сравнителен аспект, можем да отбележим, че съществуват точно и ясно регламентирани взаимодействия между страните, участници в учебния и административния процес във Военна академия. Това е практика, която оценяваме много положително, но не бихме могли да я апробираме в нашия университет, поради специфичното естество на организационната структура във военните висши училища.

Съобразно проведената дискусия и мултиплициране на ефекта от теренното изследване във Военна академия, София, то възнамеряваме да установим по-тесни връзки с НВУ „Васил Левски”, с цел обогатяване на опита ни в тази посока.

Постижение на колегите от Военна академия са тесните взаимодействия с други висши учебни заведения и научни институти, което съдейства на обмена на добри комуникативни практики.

Както вече бе споменато на следващия ден, 30.09.2014, срещата се проведе на територията на СУ „Климент Охридски”.

Бяхме допуснати до Психологичната лаборатория към Философски факултет, където се запознахме с основните тематични кръгове, предмет на научно-изследователска работа, от страна на преподавателите и студентите. Разговорите се проведоха в открита и дружелюбна атмосфера, което разкри сходни проблеми в дефицитите ни на комуникативни практики.

Смятаме, че затрудненията, които имаме ние по отношение на либерализиране на посещенията на лекциите, преписване и измами по време на семестриалните изпити са валидни и за двата ВУЗ-а.

Установихме, че колегите от СУ също имат създадени работещи контакти с други институции и представители на бизнеса, което допринася за мотивацията и практическата професионална подготовка на обучаемите.

Стигнахме до извода, че проекта „Студентски практики” компенсира извън-столичния характер на нашия ВУЗ и е добра възможност за стажуване и на нашите студенти на територията на цялата страна.

По наше искане в края на срещата, бяхме придружени от колегите до тяхната библиотека и до университетската книжарница. Разгледахме библиографския фонд и се запознахме най-новите публикации на колегите.

На 1.10.2014 г. отпътувахме с автобус за Будапеща.

Съгласно предварителната ни уговорка, в резултат на виртуална комуникация, още преди реализацията на командировката на 2.10.2014 г. от 14.00 ч. посетихме Института по психология.

Там бяхме посрещнати от Петя Кожухарова, докторант към Департамент по Когнитивна психология, която ни запозна в детайли с технологията на обучението в докторантските програми. Оказа се, че Институтът по психология, в организационно отношение е включен в структурата на Факултета по педагогика и психология и представлява междинно звено между катедра и факултет. Този статут е изключително благоприятен, тъй като дава възможност за перманентно провеждане на научно-изследователска дейност и участие в проекти както на преподавателите от Факултета, така и на обучаваните студенти.

В рамките на престоя ни осъществихме още две срещи във Факултета по педагогика и психология, съответно с проф. д-р Моника Ковач, преподавател по когнитивна и експериментална психология.

С д-р Ковач обсъдихме: акцентите в учебните планове за специалност „Психология”, чиято бакалавърска степен е в рамките на 3 г.; технологията за оценка на студентската успеваемост, както и формите на изпитните процедури начините на абсолютиране; възмож-

ностите за реализация на завършилите студенти. Разбрахме, че както и при нас има затруднения за проследяване на реализацията на завършилите студенти, поради незаинтересованост за осъществяване на обратна връзка.

Последната ни работна среща беше с проф. д-р Нора Гаал, която освен научен работник в Института по психология е и координатор по програмата Еразмус. Обсъдихме възможностите за общи бъдещи проекти на преподаватели и студенти от двата университета, за академична мобилност по програмата Еразмус и за спец. “Психология”, както и за участия с публикации в научни конференции, организирани от всеки от двата университета.

Резултатите от обмяната ни на опит представихме на факултетно ниво, под формата на кръгла маса на 5.12.2014 г. След обстойни обсъждания участниците във форума се обединихме и планирахме реализиране на идеята за анкетно проучване насочено към изследване на мнението на студенти – психологиза практиките на комуникативните технологии на обучението във Великотърновския университет.

Проучването се проведе в периода 16.03.2015 г. – 19.03.2015 г.

Анкетното проучване не обхвана достатъчен брой респонденти и участниците не са представителна извадка за университета, но резултатите, които получихме от проведената анкета, покриват изцяло очакванията за информативност за проблемите на комуникацията между преподавателския и административния персонал на катедрата по психология със студентите от специалността. И са основание за обмисляне и предприемане на стъпки за възможни техни решения.

Данните от анкетата могат да послужат за по-мощно изследване на мнението на студентите от университета относно електронното информационно обслужване, което е част от наскоро приключилия проект „Усъвършенстване на системите за управление във Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий” по оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”.

Анкетирани са общо 60 студенти, по равен брой от първи и втори курс. На нито един въпрос не се установи статистически значима разлика в отговорите на анкетираните лица от първи и втори курс.

На първия въпрос: Коя от комуникативните връзки по проблемите на организацията на учебния процес е най-добре развита във ВТУ? Разпределението на отговорите е следното:

Разпределение на отговорите на първи въпрос

Въпрос 1	Отговор	Честота	Проценти
	С административния персонал	2	3,3
	С преподавателите	32	53,3
	Със студентите от по-горни курсове	6	10,0
	Със сайта на университета	0	0,0
	Няма достатъчно ефективна комуникативна връзка по проблемите на организацията на учебния процес	20	33,3
	Общо:	60	100,0

Таблица № 1

Според мнението на студентите най-добре развита е комуникацията с преподавателите. Но тревожен е високият процент на посочилите, че няма достатъчно ефективна комуникативна връзка по проблемите на организацията на учебния процес. Още по-фрапиращо е, че връзката с административния персонал е изключително слаба – само двама души я намират за ефективна.

Прави впечатление, че нито един студент не е посочил като най-добре развита комуникативна връзка със сайта на университета, макар че на зададения седми въпрос – „Намирате ли необходимата ви информация на сайта на университета”, отговорите се разпределят както следва:

Разпределение на отговорите на седми въпрос

Въпрос 7	Отговор	Честота	Проценти
	Винаги намирам	0	0,0
	В повечето случаи намирам	36	60,0
	Рядко намирам	12	20,0
	Не намирам	12	20,0
	Не ползвам сайта	0	0,0
	Общо:	60	100,0

Таблица № 2

По всяка вероятност разнообразието на отговорите на този въпрос се дължи на естеството на проблемите, които вълнуват студентите и на които те не намират отговор. Тези проблеми се изясняват с резултатите от отворения въпрос в анкетата: “Посочете каква информация, която ви интересува (или интересувала) за професионалното ви развитие на етапа на обучението ви в университета не сте успели да намерите своевременно.”

Отговорите са многообразни, но изключително информативни. Най-често се среща проблемът с липсата на достатъчно информация за да се направи избор за обучение в педагогически или социален блок; следват въпросите за повече информация относно избираемите дисциплини; с възможностите за изтегляне на изпити, с оглед участие в студентски бригади.

Студентите не намират информация относно приемните часове на преподавателите за индивидуална работа със студентите. Най-често според студентите, информацията, свързана със срокове се подава в последния момент – такъв е случаят със стипендиите, с подаване на документи за участие в проекти и др.п.

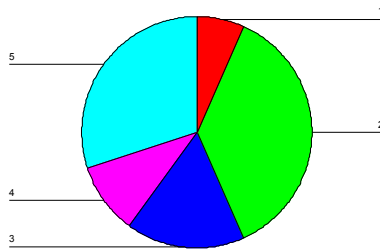
Студентите отбелязват, че много често има проблем с отварянето на сайта, а още по-затормозяващо е за тях да чакат на опашка в приемните часове на инспекторката.

Според една част от анкетираните липсва информация и достъп до реални работни места в различни сфери, в които те могат да се реализират като дипломирани психолози. Не всички описани проблеми могат да намерят отговор в сайта. Но те красноречиво свидетелстват за някои слаби страни на цялостната комуникация със студентите, които има начини да се подобрят.

На въпроса: “Към кого най-често се обръщате за да получите информация по проблемите на обучението ви в университета”, отговорите на анкетираните са отразени на фигура 1. Най-често те се обръщат към преподавателите (36,7%), а една голяма част (30%) предпочитат да дублират информацията от всички източници. Около 10% разчитат на сайта на университета. Никой не е избрал отговор 6 – “нямам необходимост от повече информация, отколкото тая, която получавам по време на занятията по дисциплините”.

Легенда:

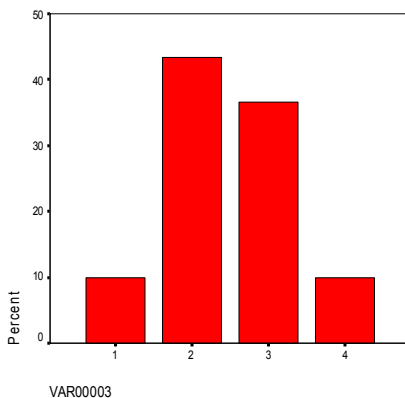
1. Към административния персонал
2. Към преподавателите
3. Към колеги от по-горни курсове
4. Към сайта на университета
5. Предпочитам да потърся информация от всички посочени източници, за да съм сигурен

Фигура 1

Информационното осигуряване на обучението в катедра “Психология” студентите оценяват както е посочено в графика 1.

Разпределение на отговорите на въпроса: Как бихте оценили информационното осигуряване на обучението в катедра “Психология”?

1. Много добро
2. Добро
3. Недостатъчно
4. Напълно недостатъчно

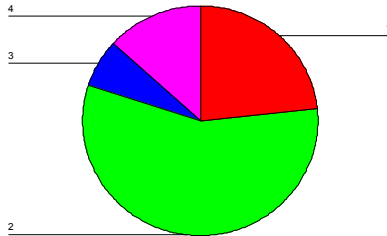
Графика 1

Има различни възможности за разширяване на информационното осигуряване на обучението и в катедрата се отчита необходимостта от това като се предприемат стъпки за финансиране на различни проекти в това направление. С оглед готовността на студентите да ползват съвременни практики за комуникация, зададохме въпроса: “За подготовката си по отделните дисциплини, смятате ли, че е бихте използвали конферентна връзка с преподавателите, при наличие на такава в определени часове на късния следобяд?”

Резултатите са отбелязани на фигура 2.

Легенда:

1. Да
2. Понякога
3. Нямам налична техника за това
4. Не

Фигура 2

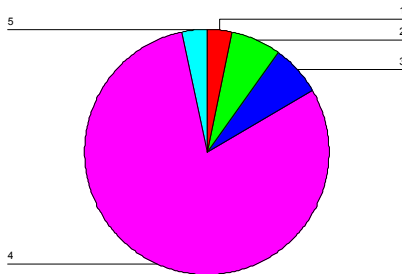
Прави впечатление, че немалка част от анкетираните (13,3 %) не желаят да ползват този съвременен начин на комуникация, който се налага в много университети. При това се прибавя и обективният факт, че 6,7% от студентите от специалност “Психология” не разполагат с необходимите технически средства, за да ползват конферентна връзка. Наложително е вече придобиване на подходящо помещение и оборудване на Лабораторията по психология към Философския факултет, която има дарение от много специализирана литература и програмно осигуряване с изследователски методики, но няма и един компютър, за да се ползва пълноценно. Наличието на три работни места с компютри от най-ново поколение би подпомогнало студентите, които нямат лична техника, но биха се възпол-

звали от съвременните комуникативни технологии. За ползване на конферентна връзка са необходими както комуникационна техника, така и познания. Затова зададохме въпроса: “Имате ли нужда от обучение за ползване на конферентна връзка?”

От анкетиранияте 73,3% отговарят, че нямат нужда от обучение. По-голямата част от студентите са готови за подобен съвременен подход за комуникация с преподавателите. Остава открит въпросът дали преподавателите са готови да го прилагат в практиката си. Би било полезно организирането на курсове за подготовка за този тип комуникации както за студентите, така и за преподавателите. Във връзка с темата на изследването зададохме на студентите и въпроси за обновения сайт на университета. В него може да се намери актуална информация не само за учебния процес, но и за всички социални събития, които университетът инициира или взема участие като партньор. Зададохме въпроса: “Колко често посещавате сайта на университета?” Разпределението на отговорите е отразено на фигура 3.

Легенда:

- 1. Всекидневно
- 2. Два-три пъти в седмицата
- 3. Един път седмично
- 4. Само при възникнали въпроси
- 5. Не посещавам сайта

Фигура 3

Студентите нямат навика да посещават редовно сайта на университета. Само 3,3% от анкетираните разглеждат сайта ежедневно. Равен е броят на анкетираните студенти, които посещават два-три пъти или веднъж седмично сайта. По-голямата част (80%) се обръща за информация към сайта само при възникнали въпроси. Толкова, колкото го посещават ежедневно са и тези, които въобще не посещават сайта (3,3%).

Анализът от Анкетното проучване е предпоставка за формулиране на следните ИЗВОДИ:

1. Върху мотивацията за търсене на информация, свързана с учебния процес и социалния живот в университета и града е необходимо да се работи от страна на ръководството, преподавателския и административния персонал.

2. Сайтът на ВТУ е добър източник на информация и позволява постоянно обновяване на информацията от страна на преподаватели, администрация, студентски клубове и други студентски инициативни групи.

3. Комуникационната технология във ВТУ следва да се осъществява на всяко едно равнище:

- ✓ Вътрешно-университетско: администрация – студенти;
- ✓ Факултетско: деканско ръководство – студентска общност;
- ✓ Учебен процес: преподаватели – докторанти, студенти в ОКС – бакалавър и ОКС – магистър;
- ✓ Междуинституционално: проучване на механизмите за осъществяване на институционално взаимодействие за обезпечаване на практическата подготовка на докторанти и студенти.

5. Съвременните технологии улесняват информационната обезпеченост, но все още една немалка част от студентите нямат възможността или мотивацията да се възползват от тях.

6. Независимо от новите подходи за комуникация в учебните заведения, то не бива да се забравя, че нищо не може да замени и запълни човешката потребност от прякото общуване.

7. Усилията на катедрата по “Психология” е необходимо да се насочат към усъвършенстване на всички възможни практики на комуникация със студентите.

В заключение изразяваме задоволство и убеденост, че осъществихме целите на нашия проект на настоящия етап и че основите на положеното сътрудничество са перспективни и плодотворни за бъдещи съвместни научни инициативи.

ЛИТЕРАТУРА

1. **Алдер, Х., Б. Хедър.** НЛП за 21 дена. С., 2005. // **Alder, H., Hedar, B.** NLP za 21 dena. S., 2005.
2. **Бондиков, В.** Манипулации в комуникацията. С., 2007. // **Bondikov, V.** Manipulacii v komunikacijata. S., 2007.
3. **Вацлавик, П., Д., Бавелас, Д. Джаксън.** Прагматика на човешкото общуване. С., 2006. // **Vaclavik, P., Bavelas, D., Dzhaksan, D.** Pragmatika na choveshkoto obshtuvane. S., 2006.
4. **Гилфойл, Д.** Харизмата и нейният ефект. С., 2004. // **Gilfoyl, D.** Harizmata i neyniyatefekt. S., 2004.
5. **Димитрова, И.** Невербална комуникация. – В: Психология журнал, № 78, Враца, 2010. // **Dimitrova, I.** Neverbalna komunikaciya. – V: sp. Psihologiya zhurnal, № 78, Vraca, 2010.
6. **Йонкова, К.** Манипулацията: за хората на лъжата и техните маски. – В: Електронен формат на сб. „50 години Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“. В. Търново: Унив. изд. Св. св. Кирил и Методий, 2015. // **Yonkova, K.** Manipulacijata: za horata na lazhata i tehните maski. – V: Elektronen format na sb. „50 godini Velikotarnovskiuniversitet „Sv. Sv. Kiril i Metodiy“, UI, V. Tarnovo, 2015.
7. **Йорданов, Н.** Психология на комуникациите. И мълчанието говори. С., 2006. // **Yordanov, N.** Psihologiya na komunikaciite. I malchanieto govori. S., 2006.
8. **Кулевски, И.** Реторика на публичното послание. С., 2007. // **Kulevski, I.** Retorika na publichnoto poslanie. S., 2007.
9. **Митева, П.** Методи в помагашите професии. С., 2006. // **Miteva, P.** Metodi v pomagashite profesii. S., 2006.
10. **Ортега-и-Гасет, Х.** Естетически есета. С., 1984. // **Ortega-i-Gaset, H.** Esteticheski eseta. S., 1984.
11. **Петев, Т.** Комуникационната спирала. Трансформации и конфликти. С., 2009. // **Petev, T.** Komunikacionnata spirala. Transformacii i konflikti. S., 2009.
12. **Платон.** Избрани диалози. Протагор. С., 1982. // **Platon.** Izbrandidialozi. Protapor. S., 1982.

13. **Райков, З.** Креативната комуникация. С., 2010. // **Raykov, Z.** Kreativnata komunikaciya. S., 2010.
14. **Розенберг, М.** Общуване без агресия. С., 2007. // **Rozenberg, M.** Obshtuvane bez agresiya. S., 2007.
15. **Фром, Е.** Бягство от свободата. С., 1992. // **From, E.** Vyagstvo ot svobodata. S., 1992.
16. **Христов, Ч.** Убеждаване и влияние. С., 2008. // **Hristov, Ch.** Ubezhdavane i vliyanie. S., 2008.